

Bruxelles, 28 februarie 2024
(OR. en)

6835/24

SOC 121
EMPL 66
EDUC 52
ECOFIN 226

NOTĂ

Sursă:	Președinția
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Subiect:	Punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale în contextul semestrului european și al viitoarei agende sociale – Dezbateri de orientare

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor o notă de orientare din partea președinției privind subiectul sus-menționat, în vederea dezbaterii de orientare din cadrul Consiliului (EPSCO) din 11 martie 2024.

Punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale în contextul semestrului european și al viitoarei agende sociale

Dezbateri de orientare

Semestrul european 2024

Concluziile Consiliului privind Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2024¹ și Raportul comun privind ocuparea forței de muncă², care urmează să fie aprobate și, respectiv, adoptate de Consiliu, prezintă o perspectivă generală pozitivă. Deși activitatea economică a încetinit în 2023, rata ocupării forței de muncă în UE a atins un nivel record, în timp ce șomajul a scăzut până la cel mai de jos nivel înregistrat vreodată, în pofida diferențelor dintre statele membre și din interiorul acestora. După ce a atins cel mai înalt nivel în 2022, inflația este în scădere.

Performanța pieței forței de muncă, solidă de-a lungul timpului, este însoțită de deficite persistente pe această piață. Aceste deficite creează blocaje în calea creșterii economice și a competitivității, precum și în calea integrării sociale și a echității – subiecte care s-au numărat printre temele centrale discutate în cadrul recentului Summit de la Val Duchesse³. În plus, nu toate grupurile beneficiază în mod egal de soliditatea pieței forței de muncă și multe dintre acestea continuă să se confrunte cu obstacole structurale în fața integrării depline pe piața forței de muncă. Printre acestea se numără opt milioane de tineri care nici nu sunt încadrați profesional, nici nu urmează vreun program educațional sau de formare; astfel de date subliniază necesitatea continuă a unei puneri în aplicare ferme a Garanției pentru tineret consolidate⁴. În plus, creșterile salariale au rămas sub ratele ridicate ale inflației și au dus la pierderi ale puterii de cumpărare, cu un impact disproporționat asupra gospodăriilor cu venituri mici și medii.

¹ Documentul 6791/24.

² Documentul 6073/24.

³ Summitul Partenerilor Sociali de la Val Duchesse – Declarația tripartită pentru un dialog social european prosper

⁴ Document al Consiliului – Evaluarea de către EMCO a punerii în aplicare a Garanției pentru tineret – mesaje-cheie, documentul 6831/24, și Recomandarea Consiliului, JO C 372, 4.11.2020, p. 1.

Ponderea persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială în UE a rămas, în linii mari, stabilă, inclusiv datorită măsurilor decisive de politică luate în fața diferitelor crize și datorită eficacității sistemelor de protecție socială, în pofida provocărilor actuale în ceea ce privește adecvarea și durabilitatea acestora. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare semnificative pentru reducerea concretă a sărăciei și a excluziunii sociale și pentru atingerea obiectivului până în 2030. Deși creșterea ocupării forței de muncă contribuie în mod pozitiv la reducerea sărăciei, beneficiile sunt inegale. Sărăcia energetică și accesibilitatea prețurilor locuințelor reprezintă provocări persistente. Una din zece persoane din UE locuiește într-o gospodărie în care cheltuielile legate de locuință reprezintă peste 40 % din venitul disponibil total. Prețurile ridicate la energie, împreună cu criza costului vieții, au făcut ca, în 2022, un procent estimat de 9,3 % dintre europeni să nu fie în măsură să își încălzească locuințele în mod adecvat, comparativ cu 6,9 % în 2021.

Dincolo de nivelul UE, Raportul comun privind ocuparea forței de muncă din acest an prezintă o analiză mai solidă, în funcție de țară, cu privire la riscurile potențiale la adresa convergenței sociale ascendente, pe baza caracteristicilor cadrului de convergență socială⁵. Această analiză conchide că statele membre care, în 2021, au început prin a înregistra rezultate generale relativ mai slabe în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și șomajul și-au îmbunătățit într-un mod mai semnificativ situația în 2022, ceea ce indică o convergență cu privire la aceste dimensiuni. Cu toate acestea, există riscuri potențiale la adresa convergenței sociale ascendente a competențelor, în pofida evoluțiilor pozitive recente, care pot pune probleme din punctul de vedere al capacității de inserție profesională și pot accentua inegalitățile, cu excepția cazului în care măsurile de politică sunt intensificate în mod semnificativ. În cele din urmă, rezultatele sociale au fost în general stabile în 2022, în ciuda numeroaselor crize, dar, având în vedere costul ridicat al vieții, ar trebui monitorizate îndeaproape, iar unele situații critice au fost constatate în domenii precum protecția socială și îngrijirea copiilor.

Comisia intenționează să efectueze o analiză din a doua etapă a acestor riscuri potențiale pentru o serie de state membre. La sfârșitul ciclului semestrului 2024, Comitetul pentru ocuparea forței de muncă și Comitetul pentru protecție socială vor avea ocazia de a examina impactul analizei convergenței sociale ascendente pe baza caracteristicilor cadrului de convergență socială, inclusiv asupra activităților lor, și vor informa Consiliul.

⁵ Astfel cum figurează în mesajele principale EMCO-SPC, documentul de referință 9481/23.

Agenda strategică

Privind în perspectivă după semestrul european 2024 și ținând seama de asemenea de dezbaterile care au avut loc în cadrul reuniunii informale a miniștrilor ocupării forței de muncă și afacerilor sociale desfășurate la Namur la 11 și 12 ianuarie, Comitetul pentru ocuparea forței de muncă și Comitetul pentru protecție socială au prezentat, la cererea președinției belgiene, un aviz privind viitoarele priorități de politică ale Uniunii privind Pilonul european al drepturilor sociale⁶.

Președinția belgiană intenționează să utilizeze prezentul aviz ca o contribuție la conferința la nivel înalt privind pilonul, programată să aibă loc la La Hulpe la 15-16 aprilie.

Comitetele subliniază, așa cum au făcut și miniștrii anterior, rolul esențial pe care l-a jucat pilonul din 2017 încoace și afirmă că punerea în aplicare concretă a principiilor sale ar trebui să rămână o prioritate-cheie pentru Uniune și pentru statele membre, întrucât principiile sale continuă să reprezinte fundamentul necesar pentru a se răspunde marilor tendințe economice și societale, pentru a se modela politicile conexe, pentru a se promova convergența socială ascendentă în Uniune și pentru a se sprijini progresele în direcția atingerii obiectivelor UE și naționale pentru 2030.

Comitetele identifică provocările majore care decurg din marile tendințe ale digitalizării rapide, schimbările climatice și evoluția demografică.

Deși recunoaște importanța punerii în aplicare și a monitorizării recentelor inițiative legislative și de altă natură, avizul subliniază de asemenea necesitatea unor acțiuni la diferite niveluri de politică (inclusiv prin dialog social) într-o serie de domenii pentru a se aborda provocările persistente care afectează toate statele membre ale UE și care necesită răspunsuri comune.

Unul dintre domeniile prioritare clare este constituit de politicile în materie de competențe – care sunt esențiale pentru actualul An european al competențelor și care vor trebui să joace un rol major în depășirea atât a obstacolelor pe termen scurt reprezentate de deficitul de competențe și de forță de muncă, cât și a unei incluziuni insuficiente pe piața forței de muncă. Politicile în materie de competențe sunt esențiale și pentru conturarea unei tranziții echitabile către o economie verde și digitală. În acest context, primul principiu al pilonului, care include dreptul la formare (astfel cum se subliniază în Declarația tripartită de la Val Duchesse), ar putea deveni mai operațional.

⁶ Documentul 7005/24.

Din perspectiva pieței unice și ținând de asemenea seama de raportul privind viitorul pieței unice care urmează să fie prezentat Consiliului European din 21-22 martie 2024, este necesar să se acorde mai multă atenție susținerii drepturilor lucrătorilor, îmbunătățirii condițiilor de muncă și a mobilității echitabile, precum și consolidării aspectelor sociale ale normelor privind achizițiile publice, ca parte a condițiilor „de stabilire a nivelului” care stau la baza acestuia.

Ar putea fi de asemenea util să se continue reflecțiile asupra modului în care pilonul poate să sprijine pe mai departe statele membre în confruntarea cu posibile crize viitoare și în asigurarea faptului că tranziția necesară către o economie „zero net” este justă și echitabilă⁷. În acest sens și fără a aduce atingere discuției privind modul în care a fost finanțat, experiența pozitivă a Instrumentului SURE poate fi o sursă de inspirație pentru reflecțiile cu privire la valoarea adăugată a consolidării unui instrument menit să ofere sprijin statelor membre pentru scheme privind reducerea timpului de muncă sau măsuri similare vizând protecția angajaților și a lucrătorilor independenți în perioadele de tranziție.

Guvernanța

La 10 februarie, s-a ajuns la un acord provizoriu cu privire la evaluarea guvernanței economice, care urmărește să asigure finanțe publice solide și sustenabile, promovând în același timp creșterea durabilă și incluzivă în toate statele membre prin reforme și investiții.

Noile planuri structurale bugetare pe termen mediu se află în centrul noului cadru. Statele membre vor concepe și prezenta planuri în care își vor stabili obiectivele bugetare, reformele și investițiile prioritare, precum și măsuri de remediere a eventualelor dezechilibre macroeconomice în cursul unei perioade de ajustare bugetară. „Perioada de ajustare” se referă la intervalul în care, printr-o combinație de ajustări bugetare, reforme și investiții, nivelul datoriei unui stat membru este plasat pe o traiectorie descendentă durabilă.

⁷ A se vedea de asemenea Agenția Europeană de Mediu, evaluarea europeană a riscurilor climatice.

Statele membre care se angajează să implementeze reforme și investiții vor beneficia de o perioadă de ajustare treptată, prelungită de la patru până la șapte ani. Aceste măsuri trebuie să țină seama de criterii specifice, în special abordând recomandările specifice fiecărei țări adresate statelor membre în contextul semestrului european sau urmărind realizarea priorităților de politică specifice ale UE. Printre acestea se numără recomandările pe baza liniilor directoare privind ocuparea forței de muncă (articolul 148 din TFUE) și, respectiv, principiile Pilonului european al drepturilor sociale. În plus, atunci când va supraveghea punerea lor în aplicare, Comisia va include progresele înregistrate în punerea în aplicare a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale și ale obiectivelor sale principale, prin intermediul tabloului de bord social și al unui cadru de identificare a riscurilor la adresa convergenței sociale⁸. Nu mai puțin important, fiecare reformă și investiție trebuie să fie suficient de detaliată, cu o concentrare la începutul perioadei, limitată în timp și verificabilă, ceea ce necesită îmbunătățirea metodologiilor de evaluare a impactului și a capacității statistice în vederea respectării noilor cerințe.

Avizul comun al EMCO și CPS privind viitoarea agendă subliniază rolul semestrului european pentru punerea în aplicare a principiilor pilonului, pe baza avizului anterior privind valoarea adăugată a investițiilor sociale și a rolului filierei Consiliului EPSCO în guvernarea semestrului european⁹, în care se afirmă că „[f]iliera Consiliului EPSCO ar trebui să își păstreze rolul de coordonare și monitorizare cu privire la toate aspectele legate de piața forței de muncă, competențe și politicile sociale, inclusiv în ceea ce privește conținutul relevant al tuturor documentelor din cadrul semestrului european, în conformitate cu dispozițiile relevante din tratate”. Acesta a subliniat, de asemenea, necesitatea de a se menține caracterul multilateral al proceselor semestrului. În consecință, ar putea fi necesară o reflecție asupra modului în care se poate realiza acest lucru în contextul noului cadru. În plus, avizul solicită în mod coerent elaborarea unor orientări comune privind metodologiile de monitorizare și evaluare a rentabilității economice a investițiilor și a reformelor sociale, precum și a unei strategii de îmbunătățire a accesibilității și a utilizării datelor administrative, împreună cu eforturi comune de îmbunătățire a caracterului oportun al indicatorilor sociali.

⁸ Considerentul 7 explică mai detaliat acest lucru și clarifică faptul că „cadrul” în cauză este cadrul de convergență socială.

⁹ Documentul 15418/23.

În acest context, miniștrii sunt invitați să organizeze o dezbatere de orientare cu privire la următoarele întrebări:

1. *Cum poate UE să contribuie cel mai mult, în domeniul politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă, la abordarea riscurilor pe termen scurt la adresa convergenței sociale ascendente, sprijinind în același timp competitivitatea Uniunii?*
 2. *Care sunt prioritățile-cheie pentru viitoarea agendă strategică, în special pentru atingerea obiectivelor principale în materie de ocupare a forței de muncă, competențe și reducere a sărăciei, și ce rol ar putea juca în acest sens alte inițiative de promovare a învățării pe tot parcursul vieții, a unor drepturi egale ale lucrătorilor și a acordării de sprijin în timpul tranzițiilor de pe piața forței de muncă?*
 3. *Din perspectiva dezbaterii de mâine, cum ar putea miniștrii afacerilor sociale și ai ocupării forței de muncă să beneficieze de pe urma unei cooperări consolidate cu miniștrii de finanțe, în ce domenii de politică și de ce?*
-